

Mircea Ghibulescu

La Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, Iisus Hristos și Marchizul de Sade

După spectacolul *De Sade* de la Limoges scris și regizat de Silviu Purcărete, tânărul regizor Szabo K. Istvan de la Târgu Secuiesc redeschide dosarul masiv al marchizului de Sade și organizează pe scena Teatrului „Maria Filotti” din Brăila un spectacol al formelor de un estetism epatant, folosind textul „sadicului” japonez Yukio Mishima intitulat *Madame de Sade*. Repetatele nominalizări pentru Nobel și sinuciderea rituală prin *seppuku* au sporit celebritatea lui Mishima, iar *Madame de Sade* a intrat de mai multă vreme în repertoriile teatrelor occidentale, deși venea prea târziu, după *Marat-Sade* (titlul exact este *Persecuția și asasinarea lui Jean Paul Marat reprezentată de grupul teatral al ospiciului din Charenton condus de Domnul de Sade*) al lui Peter Weiss, text devenit celebru printr-un spectacol al lui Peter Brook. Mishima ne vorbește despre fascinația sângeroasă pe care marchizul o exercită asupra femeilor din jurul său, inclusiv asupra soției sale, Renée de Montreuil, care îl idolatrizează până la substituie, devenind ea însăși un marchiz de Sade. Pentru ea (se înțelege că și pentru Mishima), marchizul de Sade nu doar a spart barierele sexualității, dar a afirmat violent libertatea umană. Dacă libertate a avut cu adevărat marchizul, închis fără scăpare în coșmarurile sale sexuale rămâne de discutat. Szabo K. Istvan estetizează această ridicare în legendă pe care o descrie Mishima. Îl ajută enorm costumele create de Ambrus Amaryll, mișcarea lui Lorant Andras și muzica de Mozart și Purcell (deși, în locul lor semnează numai Darvas Ferenc, autorul muzicii *live*), dar îl și trădează. Spectacolul este îmbibat de muzică nobilă, preclasică, mișcarea este descompusă, târăgănată. O bună jumătate de oră din spectacol asțiți la îmbrăcarea și dezbrăcarea personajelor, cu încetinitorul. Costumele devin acțiuni în sine ca și recuzita: un samovar din Cehov, un sfeșnic înalt cu trei brațe, ca un trident, alte sfeșnice mai mici, un lighean mare și alte trei mai mici, o roabă din *Morometii*, un manechin de hârtie din *Cântăreata cheală* a lui Cristian Ioan, numeroase cearșafuri albe care acoperă personajele, ocupate cu inhalării de aburi ca în *Tartuffe* al lui Dominic Dembinski. Absorbit de activitatea scenică, Szabo dă de lucru actorilor, care o bună parte din timp mută obiecte și costume dintr-o parte în alta, fără un sens lămurit. Efectul final este o stare de ceremonial al cruzimii mai curând comic decât dramatic. Lucrurile se petrec în perimetrul aceluia umor negru în care ritualul sexual include, în viziunea lui Szabo, tăierea degetelor de la mâini și picioare și răstignirea. Totul este făcut foarte „artistic”, dar nu știi unde bate. Admițând că nevoia noastră de a înțelege este rudimentară, am acceptat că acest abator „preclasic” este de o îndrăzneală aproape necuviincioasă. Pentru Donathien Alphonse de Sade viața a fost o Săptămână a patimilor, el însuși fiind un Crist martirizat care a luat asupra sa toate păcatele lumii. Sau, dimpotrivă, Iisus este strămoș al lui Sade care s-a martirizat din plăcere. Regizorul înaintează prudent pe acest traseu, producând câteva imagini ale crucificării în prologul și epilogul spectacolului, unde se întâmplă miracolul propus de Mishima. Însăși Renee

de Sade devine un dublu al acestuia. Dacă pui cap la cap cele două *pietă* de la începutul și sfârșitul eseului teatral semnat de Szabo K. Istvan poți ajunge, renunțând, repetăm, la orice reminiscență a nevoii de a înțelege, la concluzia că bărbatului și femeii de tip sadic le-a fost dat să se martirizeze. Bujor Macrin (*Marchizul de Sade*) este impresionant în acele imagini de *pietă* păgână de la începutul spectacolului, iar Ramona Gângă (*Marchiza de Sade*) strălucește, într-un târziu, în monologul final susținut sub ghilotina de apă. Liliana Ghiță (*Doamna de Montreuil*), Cătălina Nedelea (*sora mai mică a doamnei de Sade*), Emilia Mocanu (*Doamna de Simiane*), Simona Gurgu (*Doamna de Saint-Fond*) sunt patetice, atrăgătoare și ironice. Pleci de la spectacol cu nemulțumirea că francezii au reușit să facă din sceleratul marchiz de Sade un filosof al libertății totale, în timp ce românii nu au reușit să împiedice occidentul să facă din Vlad Țepeș un vampir sexual. La drept vorbind, Sade se află la mijloc de drum între Don Juan și Dracula, ceva mai aproape de ultimul. Ceea ce leagă între ele aceste trei figuri legendare este cultul excesului. Nu știința lor, nici arta, nici libertatea, ci recordul absolut în materie de sexualitate. Sunt personaje de *Guinness book*. Într-un fel sau altul, ei obțin un efect fabulos și legendar prin existență și nu prin operă. Ceea ce le conferă semnificație este, poate, faptul că în noi există, reprimat, un Sade sau un Dracula. Dacă n-ar fi așa, aceste legende ar fi murit demult.

Teatrul „Maria Filotti” – Marat-Sade de Peter Weiss. Regia: Szabo K. Istvan. Scenografia: Ambrus Amaryll. Mișcarea scenică: Lorant Andras. Muzica live: Darvas Ferenc. Cu: Bujor Macrin, Ramona Gângă, Liliana Ghiță, Emilia Mocanu, Cătălina Nedelea, Simona Gurgu ș.a.

Roxana CROITORU

Un spectacol care cultivă zâmbetul

Piese de succes pe scenele londoneze și new-yorkeze, *După Magritte* și *Adevăratul inspector Hound* de Tom Stoppard – unul dintre cei mai mari dramaturgi englezi contemporani –, au marcat deschiderea stagiunii Teatrului Maghiar din Cluj.

Regizorul David Zinder revine la Cluj cu aceste două excelente parodii comice, după montarea realizată în stagiunea trecută cu *Dybbuk* de S. Anski, spectacol nominalizat la Galele UNITER 2003.

Adevăratul inspector Hound și *După Magritte* sunt jucate, de obicei, în spectacol *coupé*. Piesa de rezistență și mai lungă e considerată prima. Zinder răstoarnă ordinea, le dă un titlu generic, *Inspectorul Hound după Magritte*, și pune accentul în ambele înscenări pe latura polițistă, detectivistă a pieselor, păstrând aceeași distribuție, completată cu doi interpreți în partea a doua. Astfel, pe lângă ambiguitatea firească a textului, prezența aceluiași actor (Salat Lehel), în rolul de inspector, chiar dacă cu nume schimbat – în *După Magritte* este inspectorul Foot (Picior), iar în *Adevăratul inspector Hound* e inspectorul Hound – mărește misterul și dă continuitate reprezentației. Ai impresia, la debutul părții a doua cu *Adevăratul inspector Hound* că e continuarea la *După Magritte*.